

Türkiye ile Rusya beyninde münakit Üsera Mukavelenamesi hakkında kanun

No:
142

BİRİNCİ MADDE — Türkiye ile Rusya Devletleri arasında 16 mart 1337 (1921) tarihinde Moskava'da akdolunan Muhadenet ahitnamesinin on üçüncü maddesine tevfikân Tarafeyn beyninde tanzim edilmiş olan 28 mart 1337 tarihli İadei üsera mukavelenamesi Büyük Millet Meclisi tarafından kabul ve tasdik edilmiştir.

İKİNCİ MADDE — İşbu kanunun icrasına Heyeti Vekile memurdur.

21 temmuz 1337 ve 18 zilkade 1339

MUKAVELENAME

16 mart 1337 (1921) Türkiye ve Rusya arasında imza olunan muahedenamenin üserayı harbiyenin vatanlarına iadesine mütedair on üçüncü maddesinin mevki icraya vazı zımında kendi Hükümetleri tarafından usulü dairesinde mezun kılınan âtide vaziülimza zevat mevaddı âtiyeyi kararlaştırmışlardır :

Madde — 1.

Tarafeyni Âkideyn kendi memleketinde bulunan tarafı diğerin harp ve sivil üserası mümkün mertebe en az zaman zarfında iadeyi taahhüt ederler.

Şurası mukarrerdir ki, 16 mart 1337 (1921) tarihli Türkiye ve Rusya muahedenamesinin akdi gününden itibaren üç ay zarfında Avrupa'ya Rusi'de ve Kafkasya'da bulunan üsera ve altı ay zarfında da Asiya'ya Rusi'deki esirler iade olunacaktır.

Madde — 2.

Şurası mukarrerdir ki üseranın vatanlarına iadesi keyfiyeti mütেকabilen ihtiyaridir ve iade için hiç bir halde cebir ve tazyik kabili teviz değildir.

Üsera kayıt büroları memleketlerine aslâ avdet etmek istemeyen sivil harp üserasının memleketi asliyelerine isim ve lâkaplarını buldukları mevkileri, ifa ettikleri vezaiifi, iera ettikleri sanatı mutazammın tarifati mufassalayı işbu Mukavelenamenin dokuzuncu maddesinde işaret olunan tarafı diğeri heyeti murahhasasına verilmeküzere toplıyacaktırlar.

Madde — 3.

Üsera aynı zamanda anlarla birlikte, esir olan veya esir oldukları beyan olunan ailelerinin de iadesini talep hakkına malik oldukları gibi esnayı esarete hâsıl olan ailelerin çocuk ve kadımlarında iadelerini talep hakları vardır. Maamafih bu son halde müşterek ikametgâh mecburi addolunmuştur.

Ailelerin iadesi hususunda umumiyetle Rusya ve Lehistan arasında 24 şubat 1921 de münakit İadei üsera muahedenamesinin 24, 25 nei maddeleri ahkâmı nazarı dikkate alınacaktır.

[Mezkûr Rusya - Lehistan muahedenamesinin yirmi dördüncü maddesi : mezkûr mukavele mucibince memleketlerine iade edilecek eşhasın ailesini, (aile efradından karısını kocasıyla birlikte yaşıyorsa) çocuklarını, validesini, çalışamıyan babasını, yeğenlerini vesayeti altındaki çocuklarını, talim ve terbiyesini deruhde ettiği çocuklarını kendisine bakan aile ile bir kül teşkil hizmetçisini] kendisiyle götürmeğe hak ve salâhiyeti vardır.

Mezkûr Rusya - Lehistan mukavelenamesinin yirmi beşinci maddesi : Muhacir ve firarilerin memleketlerine avdetleri esnasında bunlardan en evvel memleketlerine gitmesi icabedenler : İş işlemeğe muktedir olmıyanlar, başkasının muavenetine muhtaç olanlar, hasta ve mâfûller, ihtiyarlar yalnız kalmış kadın ve çocuklar Hükümetin muavenetiyle geçinenler, aileleri diğer memleketlerde bulunan aile efradı. Şeraiti mezkûreyeriyet edilmek suretiyle iade muamelesine iâşe ve iskân hususunda vaziyeti fena olan mahallerden iptidar olunacaktır.

Madde — 4.

Üseranın emvalinin ihracı meselesi de 24 şubat 1921 de Rusya ve Lehistan arasında İadei üseraya mütedair münakit muahedenamenin 7, 8, 9 ncu maddeleri ahkâmına tevfikân tanzim olunacaktır. İşbu mukavelenin üçüncü maddesi mucibince iade olunacak üsera aileleri de emvalin ihracı hakkında üseranın haiz olduğu aynı haktan istifade edeceklerdir.

Rusya - Lehistan İadei üsera muahedenamesinin yedinci maddesi : İşbu itilâfnamenin birinci maddesinde mevzuubahis edilmiş olan eşhas memleketlerine avdetleri halinde âtideki kavaide riayet şartıyla kendi emvalini beraberce getirmek hakkını haizdirler.

[1] Elde götürülebilecek eşyadan maada aile reisleriyle münferit kimseler sekizer put [*] aile âzasından her biri beşer put ve on yaşından aşağı çocuklar da ikişer put bağaj nakledebilirler.

[2] — Bagaj olarak ihraç olunacak mevaddı saire meyanında eşyayı âtiyenin de hurucuna müsaade olunur:

1. — Giyilmiş elbise ve çamaşır, elbise ve kundura iki çiftten ve kışlık kürk bir adedden ve çamaşırda her şahıs için altı kattan fazla olmıyacaktır.

2. — Yol için lâzım addolunan miktarı tecavüz etmemek üzere yastık, yatak çarşafı, battaniye, havlu çaydanlık ilâh... gibi levazım.

3. — İşçi, esnaf, zürra, tabip, ressam, âlim ilâh.. gibi bir sanati mahsusâ ashabına her defasında ayrıca beyanname itası şartıyla ve tâyin olunanmiktardan fazla olmamak üzere icrayi sanat için muktazî eşyanın da ihracına müsaade olunur.

[3] Mevaddı âtiyenin ihracına müsaade olunmaz:

1. — Dairei aidesince görülmüş olduğuna dair işareti mahsusayı haiz bulunmıyan âsarî matbua, evrak ve vesaik, fotoğraf ve her türlü evrak;

2. — Silâh, teçhizatı askeriye eşyası ve sahra dürbinleri;

3. — Manifatura « Ckjouer menoe » ve deri mâmulâtı, galantri eşyası ve istimali zatiye mahsus olmayıp ticarete tahsis olunan eşyayı saire;

4. — Her şahıs için sekiz funt [**] ekmek veya on beş funt et. üç funtu süt ve mamulâtı ve

[*] Bir put 12,5 kuyyedir.

[**] Bir funt yüz altmış dirhemdir.

dört fontide sair mevaddı grdaiye olmak üzere yirmi font erzaktan fazlası bunlar meyanında ancak bir font kadar şeker çeyrek font kadar da çay bulunabilecektir.

5 — Hayvanat ve tuyyuru ehliye:

Vâzıhan ihtikâr olduğu anlaşılacak vaziyetlerin gayrisinde şimendifer tarikini takip etmiyen mültecilerin zâti hayvanat ve tuyyuru ehliyelerini naletmelerine müsaade vardır.

6 — Otomobil, motosiklet, velespit, her türlü binek ve yük arabalarıyla kızaklar ve şimendifer tarikini takip etmiyen mültecilerin emvtili zâtiyelerinden olan binek ve yük arabalarıyla kızaklarını ihraç etmelerine müsaade vardır.

7 — Gayri mââmûl halinde zikıymet maadin ve ahear, altın, gümüş, meskûkât;

8 — Her biri on altı ralotinkten fazla olan altın ve pilâtin eşya, her şahsa on altı ralotinden fazla isabet eden altın, ve pilâtin eşya, şahıs başına bir fontu mütecavüz gümüşden mââmûl eşya, altın ve gümüş saat ve kordon gümüş sigara kutusu ve gümüş kadın portmonelerinden her şahıs için bir adedinin ihracına müsaade edilir. Ve bu takdirde bunun sikleti işbu fıkrada muayyen siklete ithal edilmez.

9 — (Elmas, pırlanta, zümrüt ilâh...) gibi mââmûlâtı haceriyeden sikleti bir kirattan fazla olanlar (inci de aynı muameleye tabidir.)

10 — Her türlü makine ve aksamı, ve fizik alâti, cerrahi ve müsiki edevatı (2) nin üçüncü fıkrasında mezkûr olanlar müstesna) dikiş makinelerinden her aile için bir adedinin ihracına müsaade vardır.

11 — Tütün mââmûlâtı (on sekiz yaşını mütecaviz eşhastan her biri için beş yüzden fazla sigara veyahut yarım fonttan fazla tütün)

12 — Sabun (her şahsa bir aded tuvalet sabunundan ve her aileye bir font âdi sabunundan fazlası)

13 — Her şahıs için Rusya ve Okrayna'dan herhangi tertipten olursa olsun yirmi binden fazla ruble ve Lehistan'dan da kırk binden fazla mark. İşbu fıkrada muayyen mikttdan fazla mebalig ihraç için her defasında ayrıca müsaade alınmak lâzımdır.

14 — Müsaadei mahsusa olmaksızın her türlü nükudu ecnebiye.

15 — Rusya ve Okrayna memaliki dahilinde icrayi faaliyet eden Anonim şirketler tarafından ihraç olunan esham da dahil olmak üzere «Papiers à interêts à Dividentes Obligatıyon» bu gibi evrak ancak müsaadei mahsusa ile ihraç olunabilir.

Senetler, nakliyat kaimeleri ve «V. varra» şehadetnameleri de bu suretle müsaadei mahsusaya tâbidir.

16 — Sureti mahsusada ihracına müsaade edilmemiş olan ve sanat ve antikacılık noktai nazarından haizi ehemmiyet bulunan mevad;

(Rusya - Lehistan muahedenamesinin sekizinci maddesi: eşhasın buldukları memleket nizam ve kavaninine tevfiikan eşhası mezkûrenin mali addolunan ve işbu itilâfnamenin birinci maddesinde zikredilen emvali marüzükir kavanin ve nizamata tevfiikan bilâ mâni tasfiye ve terkölunabilir. İşbu maddenin birinci fıkrasında mevzuubahis edilmiş olan eşyanın tasfiyesi veya badehu irsali meselesinde birinci maddede mezkûr ve gittikleri memleketin tebaasından bulunan eşhas muahedei sulhiye ahkâmiyle iki tabiiyetten birini ihtiyar edenlere verilecek hukuktan müstefit olacaktır).

(Rusya - Lehistan muahedenamesinin dokuzuncu maddesi: işbu mukaveleye müsteniden memleketlerine avdet edenlerin eşyası hertürlü ihraç rüsumundan muaftır.

Madde — 5.

Üseranın ve eşyalarının mübadele noktalarına kadar Tarafeyni Âkideynin her biri arazisinde nakliyat masarifi o Taraf Âkide ait olacaktır.

Bundan maada Tarafeyni Âkideynden her biri kendi arazisinde üseranın hini iadelerinde iaşe ve ahvali sıhhiyelerine ihtimam ile meşgul olacaktır.

Şurası mukarrerdir ki Tarafeyni Âkideynin harp ve sivil üserayı iadeleri zamamına kadar iş amili olarak istihdama hakkı olmakla beraber esasen ağır veya şu veya bu suretle üseranın iadesini tehir edebilecek işlerde istihdam etmemegi taahhüt ederler.

Madde — 6.

İşbu mukavelenamenin imzasını mütaakıp mevkuf veya herhangi bir cürüm ile mahkûm olan üsera derhal iade olunmak üzere tahliye olunacaktır. Katil veya sirkatle mahkûm olanlar müstesnadır.

Memurini mahsusa bir cinayetle müttehim olacaklar ile katil ve sirkat ile mahkûm olanların hüviyetlerini mutazammın mufassal tarifati ile müttehim oldukları cürmün cinsi ve mahkûmiyetlerinin derecatıyla birlikte isimlerini havi bir listeyi alacaklardır.

Madde — 7.

İşbu mukavelenamenin imzasından itibaren beş ay zarfında memurini mahsusa üseradan vefat edenlerin isimlerini mübeyyin her nevi tarifati, aile lâkaplarını, maskatı reislerini, hastalıklarını veya esbabı vefatı Tarafeyni Âkideynden mevcut bu gibi malûmatı havi listeleri alacaklardır.

Madde — 8.

Üseranın mübadele noktası Rusya için Nevorosiski, Batum, Toisi, Gümrü, Türkiye için İnebolu, Trabzon ve Gümrü olmak üzere kabul edilmiştir.

Madde — 9.

Şurası mukarrerdir ki Tarafeyni Âkideynin her biri için üç âzadan mürekkep olmak ve işbu mukavelenamenin müessir bir surette icrasını tesri, üseraya muavenet ve müzaheret ve işbu mukavelenamenin mevaddının icrasına ve bilâhara aynı mesele hakkında aktolunacak itilâfata nezaret etmek vazifesiyle mükellef olmak üzere resmî bir heyeti mahsusa teşkil olunacaktır.

İşbu heyet âzalarına ikamet ettikleri memleketpayitahtında ve bu memleket arazisi üzerinde icra edecekleri bileümle seyahatlerinde muafiyatı diplomatikiye temin olunacaktır. Her iki Taraf üseranın iadesiyle muvazzaf resmî heyeti mahsusa erkânına berveçhi âti hukuku tanımağı taahhüt ederler.

1 — Sefaret ve hükümetleriyle muhabere etmek.

2 — Üseranın ikamet ettikleri mahalleri ziyaret, memurini mahalliye lüzum gördüğü takdirde işbu ziyaretlerinde memurini mahsusaya refakat hakkını haizdirler.

3 — İhtiyaç halinde üseranın ilbas ve iaşesi suretiyle ve nakdî suretle muavenet.

4 — Memurini mahalliye ile bilitilâf diğer Tarafı memlekette üseranın tahliyesini tanzim, üserayı iade keyfiyetinden haberdar etmek için bileümle vesaiti istimal, işbu tarifde üseranın lisani ile ilân yapıştırmak ve matbuatta resmî tebliğat yapmak dahi dahildir.

5 — Resmî mühürler istimal etmek.

Madde — 10

İşbu mukavelename imzasından itibaren Payitahtta en geç on gün ve vilâyatta bir ay zarfında ilân edilecektir.

İşbu mukavelename tasdik muamelesine hacet kalmaksızın imzasını mütaakıp meriyyülicra olacaktır.

Moskova'da nüshateyn olarak 28 mart 1337 [1921] tarihinde imza edilmiştir.

Seyfi
Saffet
Mithat

N. Yakoboviç
A. Saban
A. Lâstrepof

	<i>Tarih</i>	<i>No.</i>	<i>Makam</i>
<i>Büyük Millet Meclisi Riyasetinden tebliği</i> :	<i>23 temmuz 1337</i>	<i>566</i>	<i>İcra Vekilleri Heyeti Riyasetine</i>
<i>Meclis zabıt ceridelerindeki müzakerat fihristi</i> :	<i>Cilt 11</i>	<i>Sayfa 338:342,343:345</i>	
<i>İşbu kanununun alâkadar olduğu diğer kanunlar</i> :			